Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja

24.4.2018

Julkinen

Asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle. Asia: VNS 1/2018 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019—2022

1 Kasvunäkymät

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2018 on laadittu tilanteessa, jossa Suomen talouden elpyminen on jatkunut melko ripeänä. Talouskasvu on laaja-alaista, kun kulutuksen ja asuntorakentamisen lisäksi myös vienti ja yritysten investoinnit kasvavat.

Talouden kasvuun on liittynyt työllisyystilanteen koheneminen. Työllisyysasteen trendi on noussut 71,1 prosenttiin (maaliskuussa 2018). Samalla työttömyys on vähentynyt. Työttömyysasteen trendi on silti vielä 8,2 % (maaliskuussa 2018).

Talouskasvun näkymät vuosille 2018 ja 2019 ovat melko suotuisat. Talousarvion pohjana olevan valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa 2,6 % vuonna 2018 ja 2,2 % vuonna 2019. Tätä ennustetta voidaan pitää ainakin karkeasti ottaen tasapainoisena. Suomen Pankin joulukuussa 2017 julkaistun ennusteen mukaan vastaavat kasvuluvut ovat 2,5 % (2018) ja 1,6 % (2019).

Viimeksi kuluneiden noin kahden kuukauden aikana saadut indikaattoritiedot viittaavat kasvun mahdolliseen hidastumiseen. Nähtäväksi jää, käykö näin.

2 Julkisen talouden tila ja kestävyys

Julkisen talouden alijäämä on Suomessa viime vuosina pienentynyt. Vuonna 2017 alijäämä oli 0,6 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Myös julkisen talouden velkasuhde pieneni vuonna 2017. Vuoden lopussa se oli 61,4 %.

Julkisen talouden alijäämän viime vuosien pienenemisen taustalla ovat sekä yleisen taloustilanteen koheneminen että julkisen talouden sopeutustoimet. Talouden elpyminen on lisännyt verotuloja ja pienentänyt työttömyydestä aiheutuvia menoja.

Talousarvion pohjana olevan valtiovarainministeriön ennusteen mukaan julkisen talouden arvioidaan olevan edelleen alijäämäinen vuonna 2018,

mutta vuosina 2019 ja 2020 sen arvioidaan olevan lähellä tasapainoa. Alijäämiä koskevat ennusteet ovat kuluneen vuoden mittaan muuttuneet suotuisaan suuntaan johtuen lähinnä yleisten talousnäkymien paranemisesta. Nyt käsiteltävä julkisen talouden suunnitelma ei sisällä uusia finanssipolitikan toimia, jotka oleellisesti vaikuttaisivat julkisen talouden tasapainoa koskeviin näkymiin.

Julkisen talouden tilan ja näkymien voi arvioida olevan aiempaa selkeämmin Suomen EU-sitoumusten mukainen. Tähän viittaa se, että lähivuosia koskevia arvioita julkisen talouden tasapainosta on jälleen tarkistettu pienempien alijäämien suuntaan, ja vastaavasti velkaa koskevia ennusteita on tarkistettu pienemmän velan suuntaan.

Julkisen talouden alijäämän ennustetaan ilman uusia toimia jäävän lähivuosina sellaiselle tasolle, joka ei turvaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Pitkän aikavälin kestävyyteen vaikuttaa väestön ikääntyminen, joka on jo kasvattanut eläkemenoja ja kasvattaa tulevina vuosina aiempaa enemmän julkisia hoivamenoja. Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden kestävyysvaje on 2,5 % prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämä on melko lähellä Suomen Pankin joulukuussa 2017 julkaistua arviota. Tuolloin Suomen Pankki arvioi kestävyysvajeen olevan runsaat kolme prosenttia.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä voidaan parantaa julkista taloutta jo lyhyellä aikavälillä tasapainoittavilla toimilla ja niiden lisäksi pidemmällä aikavälillä vaikuttavilla rakenteellisilla uudistuksilla. Viime vuosina päätetyistä rakenteellisista uudistuksista julkisen talouden kestävyyttä on eniten parantanut kuluvana vuonna voimaan tullut eläkeuudistus. Vuoden 2018 talousarvioesitys ei sisällä julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä kovin merkittävästi vahvistavia toimia.

3 Finanssipolitiikan mitoitus

Eri mittarien mukaan finanssipolitiikan voi arvioida kevenevän vuonna 2018. Vuonna 2019 finanssipolitiikan mitoitus näyttäisi ilman uusia päätöksiä pysyvän ennallaan tai hieman kiristyvän. Mahdollinen kiristyminen johtuu etenkin hallituksen kärkihankkeiden päättymisestä.

Talouden suhdannetilanteen ja julkisen talouden 2020-luvulle ulottuvien näkymien nojalla voisi perustella julkisen talouden suunniteltua nopeampaa vahvistamista finanssipolitiikan toimin lähivuosina.